

спрямування, напрямом і об'єктами впливу та розробити багаторівневу ієрархічну систему загроз економічній безпеці, яка повинна стати основою для розроблення структури системи економічної безпеки суб'єктів аудиторської діяльності.

Література

1. Крутов В.В. Становлення та розвиток недержавної системи безпеки підприємництва / В.В. Крутов. – К. : Фенікс, 2008. – 406 с.
2. Реверчук Н.Й. Управління економічною безпекою підприємницьких структур : монографія / Н.Й. Реверчук. – Львів : ЛБІ НБУ, 2004. – 195 с.
3. Пекін А. Економічна безпека підприємств як економіко-правова категорія / А. Пекін // Економіст. – 2007. – № 8. – С. 23-25.
4. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навчальний посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / [В.Л. Ортинський, І.С. Керницький, З.Б. Живко та ін.]. – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с.
5. Франчук В.І. Особливості організації системи економічної безпеки вітчизняних акціонерних товариств в умовах трансформаційної економіки : монографія / В.І. Франчук. – Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України, 2010. – 440 с.
6. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємництва України : стратегія та механізми зміцнення : монографія / Т.Г. Васильців. – Львів: Арал, 2008. – 384 с.
7. Мойсеєнко І.П., Марченко О.М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навчальний посібник / І.П. Мойсеєнко, О.М. Марченко. – Львів, 2011. – 380 с.
8. Свірідов Є.Ю. Систематизація загроз економічній безпеці країни / Є.Ю. Свірідов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2011_3/NV-2011-V3_20.pdf
9. Редько О.Ю. Методологія та організація професійного аудиту в Україні. Стан та перспективи розвитку : автореф. дис. ... док. екон. наук : 08.00.09 / О.Ю. Редько ; Державна академія статистики, обліку та аудиту. – К., 2009. – С. 44.

Ю.В. Бухун

здобувач,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут»

Актуальні проблеми формування інвестиційних ресурсів підприємств космічної галузі України

Сьогодні на підприємствах космічної галузі виникають проблеми формування інвестицій для фінансування технологічного переоснащення виробництва, розробки та впровадження нових технологій, виготовлення конкурентоспроможної продукції, виходу України на міжнародний рівень розвитку та участі в міжнародних космічних програмах. У зв'язку з цим актуальним є знаходження оптимальних способів залучення та використання інвестиційних ресурсів підприємств космічної галузі України.

Сегодня на предприятиях космической отрасли возникают проблемы формирования инвестиций для финансирования технологического перевооружения производства, разработки и внедрения новых технологий, изготовления конкурентоспособной продукции, выхода Украины на международный уровень развития и участия в международных космических программах. В связи с этим актуальным является нахождение оптимальных способов привлечения и использования инвестиционных ресурсов предприятий космической отрасли Украины.

Today at the enterprises of space field arise a problem of formation of investments to finance the technological modernization of production, development and deployment of new technologies, production of competitive products, and the output of Ukraine at the international level and to participate in the development of international space programs. Therefore, actual is finding the best ways to attract investment resources of the space industry of Ukraine.

Ключові слова: космос, космічна галузь, інвестиції, формування інвестицій, фінансування космічної діяльності, бюджетне фінансування космічних проєктів, підвищення ефективності підприємств космічної галузі.

Постановка проблеми

Нині перед Україною постає проблема залучення інвестицій для розроблення нових технологій, здійснення космічних досліджень, розширення космічної діяльності та збільшення її обсягів у цілому. Необхідним є всебічне вивчення стану інвестування космічної галузі в країні з метою пошуку нових шляхів для подолання істотних проблем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

В статті здійснено аналіз сучасних проблем інвестиційної діяльності космічної галузі України. Визначено перспективні напрямки розвитку підприємств космічної галузі за рахунок активізації процесів залучення інвестицій.

Проблемами інвестування високотехнологічних підприємств займалися багато видатних вітчизняних і зарубіжних авторів, зокрема: С. Бабець, О. Гузенко, Ю. Богатип, В. Швандар, О. Васильєв, Н. Вознесенська, І. Сергєєв, І. Веретенникова, А. Гриньов, О. Шершенюк, О. Касич, І. Малий, Ю. Правик, Я. Моросіна та інші [1-10]. Питання підвищення економічної ефективності інвестиційної діяльності досліджували такі економісти, як А. Гальчинський, Г. Абрамович, В. Вайцеховська, В. Гомольська, О. Джурта та інші [12-15]. Ці вчені приділили достатньо уваги проблемам залучення інвестицій методом підвищення інвестиційної привабливості як окремих підприємств, так і галузі та країни в цілому.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Незважаючи на значний вклад названих дослідників, невирішеною є проблема залучення й ефективного розподілу наявних інвестиційних ресурсів космічної галузі, розгляду найбільш оптимальної форми співвідношення власних і запозичених ресурсів, можливостей використання додаткових, прихованих інвестиційних ресурсів підприємств, а також механізму управління інвестиційною діяльністю та механізму гарантування іноземних інвестицій, залученню та використанню іноземного капіталу на підприємствах космічної галузі.

Формулювання цілей статті

Метою статті є аналіз сучасних проблеми інвестиційної діяльності космічної галузі України для виявлення нових перспектив її розвитку та вивчення варіантів розподілу інвестицій між підприємствами космічної галузі.

Вклад основного матеріалу дослідження

Вирішення завдання подальшого нарощування обсягів технологічних розробок і випуску конкурентоспроможної продукції, як цивільного, так і подвійного призначення, можливе тільки на основі комплексного технологічного переозброєння космічної галузі. Фізичне зношення устаткування підприємств галузі є досить високим – майже 70% [17], причому його більша частина вже не відповідає сучасним вимогам забезпечення якості продукції. На сьогодні переозброєння галузі необхідно розпочинати від верстатного устаткування до складних

технічних комплексів для виконання завдання зі збільшення конкурентоспроможності галузі на рівні світових стандартів.

Таким чином, перед підприємствами постає проблема залучення інвестиційних ресурсів для реалізації програм технологічного переоснащення. На сьогодні в Україні загальнодержавною цільовою науково-технічною космічною програмою на 2013-2017 рр. передбачено фінансування розвитку космічної діяльності в сумі 2,58 млрд. грн., зокрема з державного бюджету – 1,12 млрд. грн. [17], що становить приблизно 500 тис. грн. на рік. Це в 4 рази менше, ніж у Росії, та в декілька десятків менше, ніж у лідера галузі – США [19]. Цього не достатньо для повноцінного розвитку галузі. Як свідчать дані, наведені в таблиці, обсяг щорічного фактичного фінансування підприємств космічної галузі за 2008-2012 рр. майже втричі менший запланованою програмою.

Таблиця

**Стан фінансового забезпечення виконання
Загальнодержавної (Національної) космічної програми України
на 2008-2012 роки, млн. грн.**

Роки виконання	Передбачено програмою	Передбачено Законом України «Про Державний бюджет України»	Фактично профінансовано
2008	374,9	89,5	89,5
2009	386,2	89,5	69,5
2010	176,7	68,0	65,0
2011	431,1	69,5	59,5
2012	213,6	69,5	52,4
Разом	1582,5	363,0	335,9

За даними таблиці, обсяг щорічного фінансування космічної діяльності не тільки не відповідає програмі, а й з року в рік зменшується. Це свідчить про низький рівень фінансового забезпечення підприємств космічної галузі, необхідність збільшення обсягу залучення зовнішніх інвестицій і впровадження схем більш ефективного їх використання.

Для збільшення космічного потенціалу України потрібно поступово збільшувати державне фінансування вітчизняної ракетно-космічної галузі. Розвиток космічної галузі сприятиме технологічному розвитку всієї економіки України. Підвищення рівня національної безпеки й оборони країни також вимагають особливої уваги до космічних технологій. Значні кошти досі доводиться витратити на завершення проекту утилізації твердого ракетного пального. Додаткове фінансування ракетно-космічної галузі також є необхідною умовою для розширення співробітництва з іншими космічними державами.

Для забезпечення поставлених завдань необхідним є не тільки серйозне збільшення інвестицій з боку держави, а й залучення додаткового приватного капіталу та використання внутрішніх резервів підприємств.

Необхідно також визначити джерела залучення фінансових ресурсів на підприємства космічної галузі. Джерела фінансування поділяються на зовнішні та внутрішні, відповідно власні та залучені (позикові) кошти.

Усе, на що можуть сьогодні розраховувати більшість підприємств галузі, –

це власні кошти, а саме, кошти фонду накопичення (чистий прибуток) і амортизаційні відрахування. Через незначність останніх, підприємства не можуть самостійно фінансувати свої інвестиційні потреби, тому виникає проблема залучення зовнішніх джерел фінансування. Розглядати варіант залучення коштів фондового ринку не доводиться через низьку ліквідність акцій підприємств космічної галузі. Оскільки ці підприємства можна віднести до розряду стратегічних, то залучення міжнародних інвестицій практично неможливе з політичних причин [20].

Вирішенням проблеми залучення інвестицій на підприємства космічної галузі повинно стати створення об'єднань компаній, що відповідають світовим стандартам корпоративного керування.

Деякі підприємства галузі вже стали ринково орієнтованими, вони перетворюються в корпорації, що володіють необхідними оборотними коштами й науково-технологічним потенціалом. Саме такі компанії інвестиційно привабливі. На думку інвесторів, правильне корпоративне керування забезпечує чесність менеджменту та прозорість діяльності компанії, тому ризик втрати коштів істотно зменшується.

На рис. 1 подано джерела формування інвестиційних ресурсів для корпорацій.

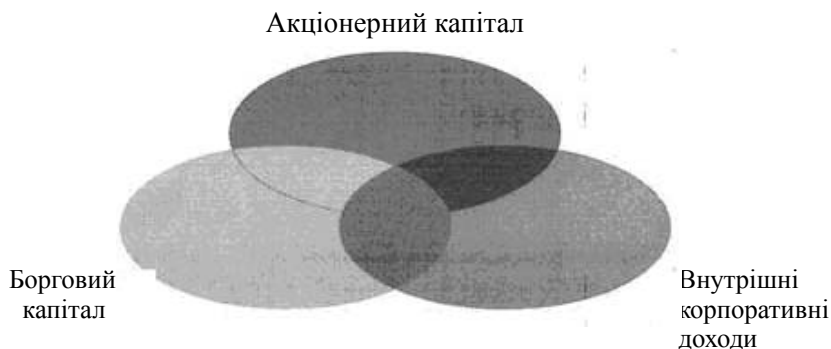

Рис. 1. Джерела формування інвестиційних ресурсів корпорацій

У корпораціях розділяються функції фінансування та керування, що дає змогу залучати значні капітали й управляти великими бізнес-проектами. Корпоративне фінансування може мати три джерела [21].

Акціонерний капітал. Корпорації можуть фінансувати своє технологічне переозброєння шляхом додаткового випуску (емісії) акцій. У цьому разі замість фінансування корпорація передає акціонерам право на участь у керуванні й на частину активів у разі ліквідації корпорації.

Борговий капітал. Корпорації можуть позичати гроші в різний спосіб: комерційні розписки, кредити від акціонерів, банківські кредити й кредитні лінії, боргові цінні папери (облігації), продані третім особам (зовнішній борг) або акціонерам (внутрішній борг). Сюди ж можна віднести й цільове фінансування за державними програмами, оскільки в цей час бюджетне фінансування виділяється як інвестиційний кредит. На відміну від ситуації з акціонерним капіталом, корпорація зобов'язана виплатити кредиторам основну частину боргу й передбачені контрактом відсотки. Вона може випускати боргові папери, конвертовані в акції або з правом зворотного продажу (корпорації).

Внутрішні корпоративні доходи. Для фінансування технологічного переозброєння корпорації можуть використовувати нерозподілені прибутки всіх підприємств, що входять у її структуру.

Як ми переконалися, можливості корпорацій для залучення інвестицій набагато ширші, ніж у окремо взятих підприємств галузі. Однак у космічній галузі України процес корпоративного керування ще не достатньо відпрацьований, тому при формуванні капітальної структури необхідно тонко враховувати інвестиційні потреби підприємств і бажання різних груп потенційних інвесторів. Більш гострою, ніж залучення джерел фінансування технологічного переоснащення підприємств, є проблема розподілу отриманих ресурсів.

На сьогодні тільки 10 із 23 найбільш крупних підприємств космічної галузі забезпечують її сталий розвиток, збільшення прибутку та розширення ринку збуту. Щодо інших (рис. 2) спостерігається різкий спад темпів виробництва та реалізації продукції.

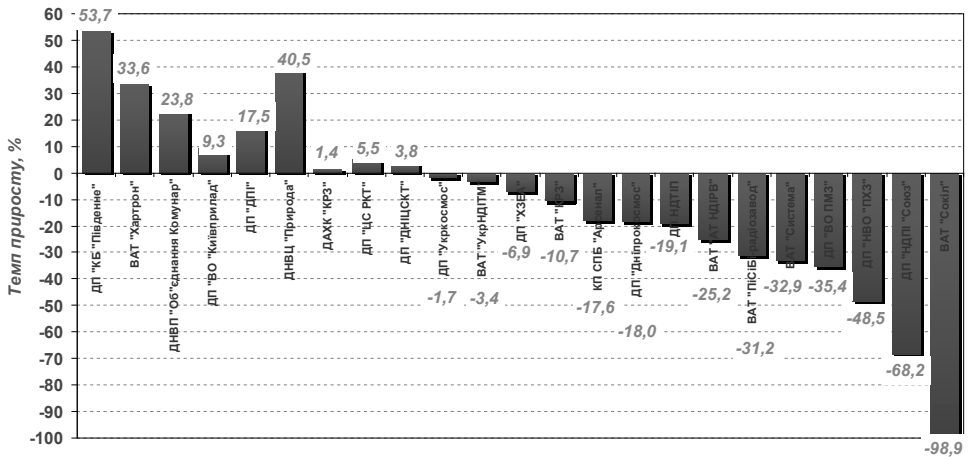

Рис. 2. Аналіз темпів росту (спад) виробництва підприємств космічної галузі

Це також підтверджує необхідність створення ефективної системи розподілу інвестицій, що дало б змогу забезпечити сталий розвиток усіх підприємств галузі та розвивати інші, перспективні напрями діяльності.

Необхідно створити прозорий механізм регулювання фінансових потоків у галузі. Для вирішення цієї проблеми в корпораціях необхідно розробити й упровадити методичні інструменти, що дали б можливість досягти максимального економічного ефекту від використання залучених інвестицій. Методичні інструменти розподілу інвестицій повинні бути основою будь-якої інвестиційної стратегії корпорацій. А від того, наскільки дієвим виявиться розроблений інструментарій, залежатиме подальший розвиток космічної галузі.

Висновки

Активізація інвестиційної діяльності космічної галузі в Україні є основною проблемою як нині, так і для довготривалого розвитку держави в цілому. Основними проблемами космічної галузі України є, по-перше, нагальна потреба у відновленні застарілої технологічної бази; по-друге, відсутність ресурсів і необхідність залучення додаткових інвестицій для її оновлення; по-третє, неоднорідність розвитку галузі з низькою часткою нових наукоємних технологій і розробок. Розвиток вітчизняної космічної галузі на сьогодні є неможливим без залучення зовнішніх іноземних інвестицій і виходу на міжнародний ринок та ринок СНД з огляду на політичну нестабільність і підприємницькі ризики. У зв'язку з різним рівнем розвитку для підприємств космічної галузі варто зберігати та зміцнювати свою конкурентну перевагу, засновану на наукоємній про-

дукції та розробленні нових технологій із залученням зовнішнього капіталу на пайових умовах, оскільки рівень державного фінансування галузі є недостатнім. Для конкурентних на зовнішньому ринку підприємств космічної галузі та наукоємних підприємств у цілому потрібно залучати іноземний досвід у створенні унікального власного продукту.

Література

1. *Бабець Є.К.* Теорія капітального інвестування / Є.К. Бабець, О.П. Гузенко. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2003. – 209 с.
2. *Богатип Ю.В.* Инвестиционный анализ / Ю.В. Богатип, В.А. Швандар. – М. : ЮНИТИ, 2000. – 364 с.
3. *Васильев О.В.* Конспект лекцій з навчальної дисципліни «ИНВЕСТУВАННЯ» / О.В. Васильев, Н.М. Богдан ; Харківська національна академія міського господарства. – Харків : ХНАМГ, 2012. – 98 с.
4. *Вознесенская Н.Н.* Иностранные инвестиции : Россия и мировой опыт / Н.Н. Вознесенская / Институт государства и права Российской академии наук. – М. : Юридическая фирма «Контракт» : ИНФРА-М, 2001. – 213 с.
5. *Сергеев И.В., Веретенникова И.И.* Организация и финансирование инвестиций / И.В. Сергеев, И.И. Веретенникова. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 144 с.
6. *Гриньов А.В.* Міжнародна інноваційно-інвестиційна діяльність України. Вектор розвитку : монографія / А.В. Гриньов, О.М. Шершенюк, С.В. Овчаренко ; Харківський національний автомобільно-дорожній університет. – Харків : ХНАДУ, 2008. – 208 с.
7. *Касич А.О.* Розвиток інвестиційно-інноваційних процесів в Україні : джерела, оцінка, перспективи : монографія / О.А. Касич. – ТОВ «Кременчуцька міська друкарня», 2008. – 406 с.
8. *Малий І.Й.* Іноземні інвестиції : Зарубіжний досвід стимулювання. Шляхи залучення в економіку України / І.Й. Малий. – К. : НДФІ, 1999. – 45 с.
9. *Моросіна Я.* Особливості фінансування реалізації космічних програм і проектів / Я. Моросіна // Економіка. – 2007. – № 92.
10. *Правик Ю.М.* Стратегічні напрямки залучення і використання іноземних інвестицій / Ю.М. Правик // Інвестиції : практика та досвід. – 2006. – № 18. – С. 24-29.
11. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) «Шляхом Європейської інтеграції» / А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.
12. *Абрамович Г.В.* Напрями активізації державної політики щодо залучення іноземних інвестицій в економіку України / Г.В. Абрамович // Інвестиції : практика та досвід. – 2007. – № 1. – С. 14-19.
13. *Вайцеховська В.В.* Іноземне інвестування в умовах інтеграції України у світову економіку / В.В. Вайцеховська // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 8. – С. 55-61.
14. *Гомольська В.В.* Ефективність залучення і використання інвестицій у розвиток економіки регіону : дис. ... канд. екон. наук : 08.10.01 / В.В. Гомольська / НАН України ; Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2005. – 245 с.
15. *Лапушкіна С.К.* Оптимізація стратегічного управління конкурентоспроможного високотехнологічного підприємства: *Kulturaa Rynek, T.1, Wydano pod stawie materialov dotarczo – nychprzezautorow Copyright by Wydawnictwo KULLublin, 2008. – P. 386-399.*
16. Економіка високотехнологічних підприємств [текст] : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / О.С. Джур ; Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара. – Дніпропетровськ : АРТ-ПРЕС, 2010. – 320 с. : рис., табл. – Бібліогр. : С. 291-294.
17. *Зінченко О.О.* Космічна галузь України – перспективи розвитку / О.О. Зінченко, Д.В. П'ясовський, С.В. Водоп'ян. – Збірник наукових праць ЖВІ НАУ. Випуск 2. – 2009. – С. 26-33.
18. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2012 р. № 79-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми на 2013-2017 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/79-2012-%D1%80>

19. Александрова В.П., Захожай А.Б. Финансирования научно-технических программ космической галузі / В.П. Александрова, А.Б. Захожай / Экономика і прогнозування. – 2012. – № 1.
20. Семенов Г.А. Міжнародні економічні відносини : аналіз стану, реалії і проблеми : навчальний посібник / Г.А. Семенов, М.О. Панкова, А.Г. Семенов. – [2-е вид., перероб. і допов.]. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 232 с.
21. Лукашов А.В. Эмпирические корпоративные финансы и капитальная структура компании / А.В. Лукашов // Управление корпоративными финансами. – 2004. – № 3. – С. 28.

О.П. Колісник

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, аналізу та аудиту
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»*

Концептуальні підходи до формування методичного забезпечення судово-бухгалтерської експертизи

У статті розглянуто концептуальні підходи до формування методики судово-бухгалтерської експертизи. Визначено загальнонаукові та конкретнонаукові методи дослідження, проблемні аспекти, що виникають під час практичного застосування експертом-бухгалтером методів дослідження, та можливі напрями їх вирішення.

В статье рассмотрены концептуальные подходы к формированию методики судебно-бухгалтерской экспертизы. Определены общенаучные и конкретнонаучные методы исследования, проблемные аспекты, возникающие в процессе практического использования экспертом-бухгалтером методов исследования, и возможные направления их решения.

The article examines conceptual approaches to the development of forensic accounting enquiry methodology. General and specific scientific methods of research, challenges that occur in the process of practical application of research methods by expert accountant and possible ways of their solution are determined.

Ключові слова: судово-бухгалтерська експертиза, загальнонаукові та спеціалізовані методи дослідження, експерт-бухгалтер, провадження, досудове слідство, суд.

Постановка проблеми

Зростання кількості правопорушень у господарській діяльності вітчизняних підприємств вимагає розроблення заходів з усунення причин їх проявів, а саме – чіткого налагодження функціонування системи економічного контролю, важливою складовою якої виступає судово-бухгалтерська експертиза.

Судово-бухгалтерська експертиза є процесуальною дією, що полягає в експертному дослідженні документів бухгалтерського, податкового обліку та звітності з метою формування та надання висновку стосовно питань, поставлених органами дізнання, досудового та судового слідства. Подальший розвиток судово-бухгалтерської експертизи як економічно-правової дисципліни, що має прикладний характер, безпосередньо пов'язаний із формуванням та вдосконаленням її методики, яка містить систему загальнонаукових і спеціалізованих методів дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Вирішенням проблем методичного забезпечення судово-бухгалтерської експертизи тривалий час займаються як науковці, так і практики економічного та